

PROFESIJŲ KLASIFIKAVIMAS PROFESIJOS APRAŠO RENGIMO KONTEKSTE

Eugenijus Danilevičius

Vytauto Didžiojo universitetas

Anotacija

Straipsnyje pagrindžiama profesijų tyrimų svarba siekiant profesijos aprašų kokybės ir patikimumo, apibūdina mi profesijų klasifikavimo pagal įvairius kriterijus principai, pateikiami konkretūs profesijų klasifikacijų pavyzdžiai, pristatomi įvairūs profesijos aprašo, profesiogramos ir psichogramos apibrėžimai, profesijos aprašo struktūros ir parametrai. Pristatomi profesijos aprašo ir jo rengimo pagrindų reikalavimai.

PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: profesijų klasifikavimas, profesijos aprašas, profesiograma, psichograma.

Abstract

The article grounds the importance of the researches of professions for the quality and reliability of descriptions, gives the description of the principles of the classification of professions according to various criteria, and suggests concrete examples of the classifications of professions. Various definitions of description of profession, professiogram and psychogram, also various structures and parameters of the description of profession are presented in this article. The requirements of the description of profession and fundamentals of its formulation are presented as well.

KEY WORDS: the classification of professions, the description of profession, professiogram, psychogram.

Įvadas

Siekiant veiksmingai vykdyti profesinę veiklą, puoselėti socialinę partnerystę, bendrauti su bendradarbiais, profesiskai tobulėti, sėkmingai spręsti sudėtingas situacijas darbe, objektyviai atrinkti darbuotojus ir racionaliai pasirinkti profesiją būtini patikimi, remiantis tyrimų rezultatais sudaryti profesijų aprašai. Šis poreikis ir kintančios darbo rinkos darbuotojams keliama reikalavimai skatina didelių įstaigų vadovus steigti įstaigoje kvalifikuotas personalo tarnybas (įtraukiant ir psichologus) arba kreiptis į konsultacines agentūras. Tai tampa svarbiu veiksmu siekiant gerinti darbo kokybę ir didinti konkurencingumą rinkoje.

Šiame kontekste įstaigų vadovams kyla metodinių su profesijų aprašų rengimu susijusių klausimų: kokių principų laikantis ir kokius metodus taikant atrenkami kandidatai į laisvas darbo vietas? Kuo grindžiami rodikliai, pagal kuriuos nustatomas efektyvios naujo darbuotojo veiklos potencialas įstaigoje? Kokiu instrumentarijumi operuoja personalo tarnybos darbuotojai, atsakingi už naujų darbuotojų profesinę atranką? Ieškant atsakymų į šiuos ir daugelį kitų panašių klausimų sudaromi konkrečios profesijos aprašai.

Šiuolaikiniam profesijos konsultantui svarbu suprasti, kaip sudaromi kokybiški tam tikrų profesijų įvairių darbo rūšių aprašai, kokios bendrosios charakteristikos taikomos visapusiškai ir adekvačiai profesijų analizei.

Šio tyrimo problema: nepakankamai įvertinta profesijos tyrimų svarba rengiant profesijos aprašus.

Tyrimo objektas: profesijų klasifikavimas profesijos aprašų rengimo kontekste.

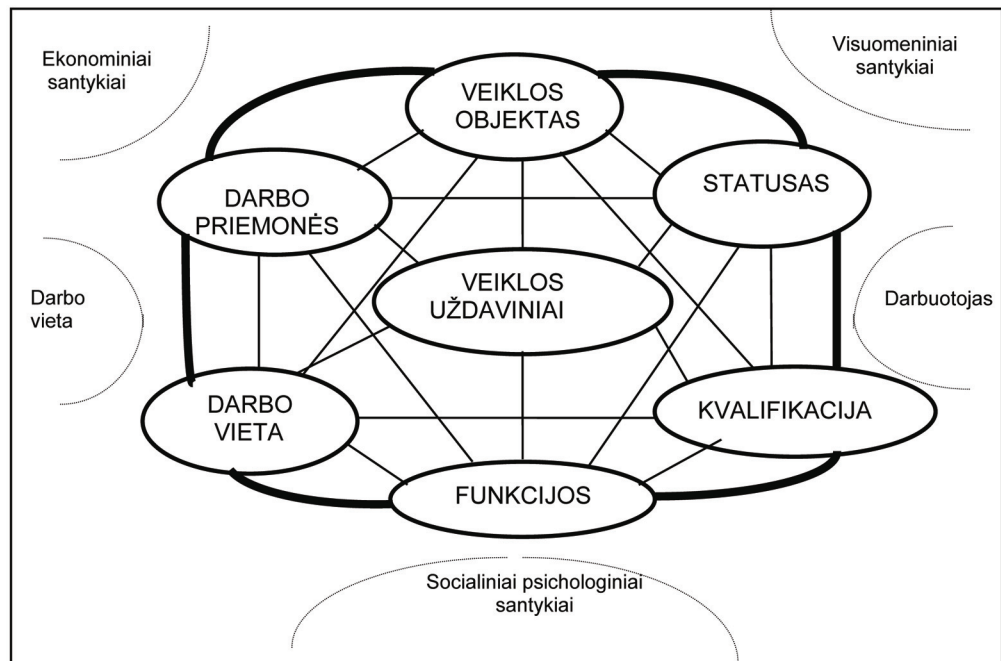
Tyrimo tikslas: apibūdinti profesijų klasifikavimą profesijos aprašų rengimo kontekste.

Iškelti uždaviniai: 1) pristatyti pagrindinius profesijų klasifikavimo principus; 2) apibūdinti *profesijos aprašo* ir *profesiogramos* sąvokas; 3) pristatyti profesijos aprašo struktūrą ir jo rengimo principus.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros aprašomoji kontentinė analizė, informacijos sisteminimas ir struktūravimas.

1. Profesijų klasifikavimas

Analizuojant konkrečias profesijas kaip ugdymo mokslo tyrimo objektus kyla būtinumas išskirti kuo daugiau jas apibūdinančių parametrų. Paprastai tokie tyrimai atliekami kilus profesinio rengimo tikslų problemai. Šiuo atveju apie kiekvieną tiriamą profesiją reikia turėti surinkus kuo daugiau jos charakteristikų arba požymių, kuriuos susisteminus būtų galima sukurti profesijos požymių aprašą, kurį R. Laužackas (1999) yra pavadinęs „profesijos paveikslu“. Principinė „profesijos paveikslu“ schema pateikta 1 paveiksle.

1 pav. Profesijos požymių schema („profesijos paveikslas“) (Laužackas, 1999, p. 32)

„Profesijos paveikslas“ naudojamas ne tik atliekant lyginamuosius profesijų tyrimus, profesijų klasifikavimą, bet ypač svarbus, kai vykdomi profesijų tyrimai, susiję su profesinio rengimo programų kūrimu. Šiuo atveju reikia nustatyti kiekvienos tiriamos profesijos veiklos uždavinius ir funkcijas bei kvalifikacijos požymius. Ypač sudė-

tinga atpažinti ir aprašyti naujų atsirandančių profesijų, susijusių su kūrybiniu mąstymu, funkcijas bei jų sąsajas, pateikti kiekvienos veiklos charakteristiką, sukonkretinti šių „profesijų paveikslus“. Tačiau, anot R. Laužacko (1999), „net ir labai sudėtingų žmogaus veiklų, kaip profesinių funkcijų, aprašymui gali būti surastos formuluotės“ (Laužackas, 1999, p. 31).

Renkantis profesiją ir profesinio konsultavimo metu paprastai naudojamosi profesijų sąrašais bei konkrečių profesijų profesinės veiklos aprašais. Tačiau ne mažiau svarbu šiais atvejais turėti ir šiuolaikinių profesijų klasifikaciją, kur profesijos susistemintos, sugrupuotos pagal joms būdingus požymius, profesinės veiklos panašumus. Galiama surasti įvairių klasifikacijos pavyzdžių, kurie dažnai pagrįsti skirtingais kriterijais. Vienose klasifikacijose profesijos klasifikuojamos, atsižvelgiant į profesinei veiklai būtinas savybes (C. Piorkovskio klasifikacija), kitose – į darbo sritis (O. Lipmano klasifikacija), dar kitose – į profesinės veiklos sričių skirtumus ir veiklos sudėtingumo lygmenis (A. Roe klasifikacija) ir t. t. (plg. Laužackas, 1999, p. 31).

L. Jovaiša (1999) yra sudaręs profesijų klasifikaciją sąrašą, atsižvelgiant į polinkį atitinkamai veiklai. Jo teigimu, sudarant šį sąrašą laikytasi požiūrio, kad gabumai yra motyvacijos veiksnys, sukeliantis polinkį. Todėl visiškai tikėtina prielaida, kad asmuo rinksis profesiją pagal savo polinkius. L. Jovaiša (1999) skyrė 6 profesijų grupes:

1. *Intelektinės* (išlavintas gebėjimas spręsti sudėtingas problemas).
2. *Techninės* (išlavintas erdvinis, vaizdinis mąstymas).
3. *Socialinės* (gebėjimas organizuoti veiklą, įtikinėti kitus).
4. *Asistentinės* (aptarnavimo – gebėjimas bendrauti, lengvai užmegzti kontaktus).
5. *Eksprasyvinės* (meninės – savitas formų, spalvų pajautimas, išlavintas estetiškas skonis).
6. *Lokomocinės* (judesio, darbo atvirame lauke – išvystyta ištvermė, gebėjimas įveikti kliūtis).

Išvardytoms profesijų grupėms priskiriamos šios profesijų klasifikacijos sritys (žr. 1 lentelę).

Iš asmens polinkio į tam tikrą veiklą galima spręsti apie jo būsimą profesijos pasirinkimą. L. Jovaiša akcentuoja asmeninės pasirinkimo laisvės svarbą.

Naudotis tokia daugybe įvairių klasifikacijų netikslinga. Todėl pastaraisiais metais dedama daug pastangų pereiti prie bendros klasifikacinės sistemos, kuri būtų priimtina daugeliui šalių. Didėjant darbo išteklių migracijai taip būtų išspręstas kvalifikacijų pripažinimo įvairiose šalyse klausimas. Vienas tokių mėginimų yra šiuo metu jau daugelyje valstybių pripažinta ir naudojama tarptautinė profesijų klasifikacija ISCO (angl. *International Standard Classification of Occupation*). Remiantis ISCO-88 sudarytas Lietuvos profesijų klasifikatorius – „tai susisteminta informacija apie profesijas, tvarkoma elektroninėmis priemonėmis. Klasifikatoriuje pateikiami pagal tam tikrą struktūrą sudaryti profesijų ir jų grupių kodai, pavadinimai bei aprašai“ (Lietuvos Respublikos ūkio ministerija, 2012). Lietuvos profesijų klasifikatoriaus sudarymo svarbą akcentavo A. Poviliūnas: „Lietuvos švietimo klasifikacija ir Lietuvos profesijų klasifikatorius sukūrė teorines ir technologines informacijos apie švietimą bei padėtį darbo rinkoje sisteminimo ir integravimo prielaidas“ (žr. Poviliūnas, 2004).

Profesijų klasifikacija, remiantis: Jovaiša, 1999, p. 77–78

1. INTELEKTINĖS	1.1. Humanitariniai ir socialiniai mokslai 1.2. Biologija ir medicina 1.3. Fizika ir astronomija 1.4. Chemija 1.5. Matematika	2. TECHNINĖS	2.1. Gavyba ir gamyba 2.2. Statyba 2.3. Energetika 2.4. Elektronika 2.5. Ryšiai	3. SOCIALINĖS	3.1. Valdymas (vadyba, administravimas) 3.2. Švietimas 3.3. Apsauga (teisinė, civilinė, karinė) 3.4. Globa ir rūpyba 3.5. Konsultacija
4. ASISTENTINĖS	4.1. Prekyba ir maitinimas 4.2. Žiniasklaida 4.3. Finansai ir buhalterija 4.4. Kultas 4.5. Buities paslaugos	5. EKSPRESYVINĖS	5.1. Architektūra 5.2. Skulptūra 5.3. Tapyba, grafika, dizainas 5.4. Muzika, choreografija 5.5. Grožinė literatūra, vaidyba	6. LOKOMOCINĖS	6.1. Transportas 6.2. Miškininkystė 6.3. Žemės ūkis 6.4. Žvejyba 6.5. Sportas

2. Profesijos aprašo samprata ir struktūra

Švietimo ir mokslo ministerijos dokumente profesijos aprašas apibrėžiamas taip: „Svarbiausių turinio duomenų apie konkrečią profesiją visuma, pateikiama vartotojams prieinamos formos ir apimties“ (Švietimo ir mokslo ministerija, 2006).

S. M. Heathfield (2012) pateikia tokį apibrėžimą: profesijos aprašas – tai raštu pateikti teiginiai apie konkrečiai profesijai būdingas atsakomybes ir pareigas, svarbiausius darbo rezultatus ir įnašus, kandidatams būtinas kvalifikacijas ir giminingas profesijas bei potencialius bendradarbius.

Profesijos aprašas apibendrintai apibrėžiamas kaip įvairių profesinės veiklos rūšių rašytinė technologinė charakteristika, sudaryta pagal nustatytą schemą tam tikriems uždaviniams spręsti.

Profesijos apraše pristatomos profesijos technologinės, ekonominės, pedagoginės, medicininės ir psichologinės charakteristikos bei galimi trukdžiai, susiję su darbinės veiklos vykdymu ar su psichofiziologinėmis darbuotojo savybėmis.

Mokslinėje karjeros projektavimo literatūroje vartojamas *profesijos aprašo* sąvokos sinonimas *profesiograma*. Mokslinės ir praktinės psichologijos informacinis centras „Psyfactor“ (2012) pateikia šio termino apibrėžimą: *profesiograma* (lot. *professio* – profesija, specialybė, gr. *gramma* – užrašas) – tai konkrečios profesijos ypatybių aprašas, atskleidžiantis žmogui tos profesijos keliamų reikalavimų specifiką.

Svarbi *profesiogramos* sudėtinė dalis yra *psichograma* – idealaus arba tipinio darbuotojo portretas, suformuluotas psichologiškai apibrėžiamų savybių terminais. Ši psichologinė *profesiogramos* dalis gaunama atlikus profesinės veiklos psichologinę analizę (Psyfactor, 2012). Dažniausia *psichograma* integruojama į *profesiogramą* ir tampa neatskiriama jos dalimi.

Profesiograma darbo psichologijoje yra svarbus terminas, suprantamas kaip sėkmingam žmogaus pasirinktos darbinės veiklos vykdymui būtinų savybių išskyrimas ir

aprašymas. Šios savybės vadinamos profesijai svarbiomis savybėmis. Lietuvoje karjeros projektavimo srityje vietoj *profesiogramos* termino vartojamas *profesijos aprašo* terminas.

E. Nazelskio teigimu, siekiant į darbo rinką įdiegti naują profesiją reikia atlikti daug darbų, iš kurių pirmieji trys susiję su profesijų klasifikacija ir aprašų kūrimu: „1) sukurti naujos profesijos aprašą, suformuluojant ir išplėtojant reikalavimus tiems, kurie nori įgyti profesiją; 2) papildyti Lietuvos profesijų klasifikatorių; 3) suplanuoti ir aprašyti būsimas funkcinės specialistų pareigybes, profesinės veiklos socialinį ir ekonominį foną“ (Nazelskis, 2011, p. 139).

Švietimo mainų paramos fondo (2010) leidinyje mokiniams pateikiama tokia profesijos aprašo struktūra: darbo aprašymas, asmeninės savybės, būtinos jam atlikti, profesinės perspektyvos, giminių profesijų sąrašas, duomenys apie mokymo įstaigas, kuriose galima studijuoti siekiant aprašomos profesijos, studijų trukmė, pagrindiniai studijų dalykai.

A. Hengst (2012) teigimu, profesijos aprašą turi sudaryti: pareigų organizacijoje ir darbo santykių apibūdinimas, darbo aprašo santrauka, svarbiausių kompetencijų sąrašas ir būtina darbo patirtis, specialių darbo sąlygų, galimybių ir naudos aprašymai.

3. Profesijos aprašų sudarymo aspektai

Profesijų aprašų reikalavimai

Profesijos aprašas turi atitikti šiuos reikalavimus:

1. Tiksliai apibrėžti darbo objektą ir pagrindinius darbo rezultatus (tai, į ką darbe nukreiptos pagrindinės aprašomos profesijos atstovo pastangos).
2. Pabrėžti kiekvieno darbo prasmę žmogui: visos profesijos, tarp jų ir techninės, nors ir netiesiogiai, gerina konkretaus žmogaus gyvenimo kokybę.
3. Aprašyti profesiją visapusiškai, susiejant jos charakteristikas į visumą, ypač akcentuojant pagrindines jų dedamąsias ir atskiriant jas nuo pagalbinių, antraeilių.
4. Atskleisti profesijos teikiamas žmogaus raidos perspektyvas, naujų gebėjimų ir asmeninių savybių, pagal kurias žmogus, atsižvelgdamas į savo individualumą, galėtų pasirinkti tobulėjimo kryptis, formavimąsi darbo metu.
5. Parodyti kitimo perspektyvas pačioje profesijoje (kaip galima ateityje pagilinti savo profesijos žinias, kokius gebėjimus patobulinti, kokios perkėlimo į aukštesnes pareigas perspektyvos).
6. Parodyti praktinių uždavinių sprendimo kryptį (profesinis mokymas, profesinė atranka, naujų darbo rūšių racionalizavimas ir kt.).
7. Aprašyti universalias profesijos atstovo profesines psichologines savybes, išskirti ir specifines jo psichologines savybes, kurios nekompensuojamos kitomis.

Profesijų aprašų sudarymo pagrindai

Profesijos aprašui sudaryti ir analizuoti būtinas kiekvienos darbo srities atstovų glaudus bendradarbiavimas su psichologais, medikais ir kitų profesijų atstovais. K. Pukelio teigimu, profesiogramos rengimas yra sudėtingas uždavinys. Vienos profesijos tyrimui kartais sugaištami keleri metai darbo. Todėl karjeros projektavimo prak-

tikoje dažniau naudojamos paprastesnės psichogramos, kuriose trumpai suformuluojami profesijos atstovo asmenybės reikalavimai ir atsižvelgiant į būtinumo ir galimumo kriterijus išskiriamos reikalingiausios jo savybės (Pukelis, 2007, p. 81).

Profesijos aprašas ne toks sudėtingas tų profesijų, kurių tiksliai apibrėžtas darbo rezultatas ir profesiniai veiksmai (pavyzdžiui, inžinerinių profesijų ir pan.), o sukurti aprašą profesijų, kurių rezultatas sunkiai apibrėžiamas (pavyzdžiui, mokslininko profesija, kurios aiškūs tik bendro pobūdžio principai), gerokai sudėtingiau.

K. Pukelis (2007) pažymi, kad „tiriant profesijas, nustatomi reikalavimai žmogaus darbo našumui, jo *intelektinei* (suvokimui, vaizduotei, atminčiai, mąstymui, pastabumui), *afektinei sferai* (emocionalumas darbe, ištvermingumas), *veiklai* (nuovargis, įgūdžių susidarymo tempas), *asmenybės savybėms* (interesas, sugebėjimai, temperamentas, charakteris)“ (Pukelis, 2007, p. 81). Profesijų aprašai naudojami profesijos rinkimosi etape, rengiant mokymo ir studijų programas, sudarant kvalifikacijų klasifikatorius, jais savo darbe remiasi profesinio informavimo ir konsultavimo darbuotojai.

Išvados

1. Profesijos aprašų reikia: siekiant atlikti konkrečių profesijų, kaip ugdymo mokslo tyrimo objektų, analizę, sprendžiant profesinio rengimo tikslų iškėlimo problemą; didinti profesinės veiklos efektyvumą; klasifikuoti profesijas, skatinti profesinį tobulėjimą; spręsti sudėtingas situacijas darbe; objektyviai atrinkti darbuotojus; konsultuoti dėl profesijos, siekiant, kad profesija būtų racionaliai pasirinkta, būtų optimalios karjeros perspektyvos ir kt.
2. *Profesijos aprašas*, arba *profesiograma*, darbo psichologijoje yra svarbi sąvoka, suprantama kaip savybių, būtinų sėkmingai žmogaus pasirinktai darbinei veiklai, išskyrimas ir aprašymas. Apie kiekvieną tiriamą profesiją reikia turėti surinkus kuo daugiau jos požymių, kuriuos susisteminus būtų galima sukurti profesijos požymių aprašą. Svarbi profesijos aprašo sudėtinė dalis yra psichograma – idealaus, arba tipinio, darbuotojo portretas, sudarytas vartojant psichologiškai apibrėžiamų savybių terminus. Dažniausiai psichograma įtraukiama į profesijos aprašą ir tampa neatskiriama jo dalimi. Siekiant sudaryti profesijos aprašą ir jį analizuoti, būtinas nagrinėjamos darbo srities atstovų glaudus bendradarbiavimas su psichologais, medikais ir kitų profesijų atstovais.
3. Sudarius profesionalius profesijų aprašus, profesijos grupuojamos ir kuriami profesijų klasifikatoriai. ES siekia sukurti bendrą profesijų klasifikatorių. Lietuvoje sudarytas profesijų klasifikatorius naudojant tarptautinę profesijų klasifikaciją ISCO-88 (angl. *International Standard Classification of Occupation*).
4. Naudodamas turimus profesijų aprašus (profesiogramas), profesinis konsultantas turėtų papildyti juos, įvertindamas valstybei, regionui ir organizacijai būdingas specifines sąlygas bei ypatybes. Be to, neretai būtina kartu su klientu savarankiškai peržiūrėti konkrečius profesijų (naujų ar ypač retų) aprašus.

Gauta 2012 06 18

Pasirašyta spaudai 2013 03 05

Literatūra

- Jovaiša, L. (1999). *Profesinio konsultavimo psichologija*. Vilnius: Agora.
- Heathfield, S. M. (2012). *Job description definition*. Prieiga internetu: http://humanresources.about.com/od/jobdescriptions/g/job_description.htm
- Hengst, A. (2012). How to Write a Job Description that Will Get Qualified Candidates. Prieiga internetu: <http://www.hrworld.com/features/job-description-qualified-candidates/>
- Laužackas, R. (1999). *Sistemoteorinės profesinio rengimo kaitos dimensijos*. Kaunas: VDU.
- Lietuvos Respublikos ūkio ministerija, Žmoniškųjų išteklių plėtros skyrius. (2012). Lietuvos profesijų klasifikatorius. Prieiga internetu: http://www.ukmin.lt/web/lt/verslo_aplinka/zmogiskuju_istekliu_pletra/627
- Mokslinės ir praktinės psichologijos informacinis centras „Psyfactor“. (2012). *Personalo vadybos žodynas-žinynas*. Prieiga internetu: <http://psyfactor.org/personal/personal15-08.htm>
- Nazelskis, E. (2011). Iššūkis profesiniam orientavimui – naujos profesijos darbo rinkoje. *Acta paedagogica Vilnensia* 26: 135–146. Prieiga internetu: http://www.leidykla.vu.lt/fileadmin/Acta_Paedagogica_Vilnensia/2011_26/135-146.pdf
- Poviliūnas, A. (2004). Profesinis rengimas ir darbo rinka: nacionalinis viešosios politikos lygmuo. *Acta paedagogica Vilnensia* 12: 25–36. Prieiga internetu: http://www.leidykla.vu.lt/inetleid/acta_pae/12/straipsniai/str3.pdf
- Pukelis, K. (2007). *Profesinio konsultavimo metodinės rekomendacijos profesijos konsultantams*. Prieiga internetu: http://skc.vdu.lt/downloads/prof_orient/profesinio_konsultavimo_metodines_rekomendacijos_profesijos_.pdf
- Švietimo mainų paramos fondas. (2010). *Profesijos vadovas*. Prieiga internetu: <http://www.euroguidance.lt/profesijosvadovas/index.php>
- Švietimo ir mokslo ministerija. (2006). *Lietuvos respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas dėl atviros informavimo, konsultavimo ir orientavimo sistemos (AIKOS) internetinės svetainės aprašų standarto patvirtinimo*. Prieiga internetu: http://www.smm.lt/leidimai/docs/Isakymas_del_AIKOS_aprasu_standarto_60718.pdf

CLASSIFICATION OF PROFESSIONS IN THE CONTEXT OF ARRANGEMENT OF PROFESSION DESCRIPTION

Eugenijus Danilevičius

Summary

The article grounds the importance of the researches of professions for the quality and reliability of descriptions, gives the description of the principles of the classification of professions according to various criteria, and suggests concrete examples of the classifications of professions. Various definitions of description of profession, professionogram and psychogram, also various structures and parameters of the description of profession are presented in this article. The requirements of the description of profession and fundamentals of its formulation are presented as well.

In order to exercise effective vocational activity, social partnership, communication with associates, vocational development, to deal with complex situations in workplace, objectively to select employees and rationally to choose profession, it is necessary to prepare reliable descriptions of professions found on the researches. This demand and requirements raised by shifting labour-market for employees induce managers of large agencies to establish qualified personnel (including psychologists) departments in the agency or to appeal to consulting agencies. This becomes an important factor with a view to improve the workmanship and enhance the competitive ability in the market.

In this context the agencies' managers have methodical questions about formulation of the descriptions of professions: What principles and methods are used in the process of

selection of candidates to vacant workplaces? What is the basis of the indexes which allow to find out the potential of the effective employee's activity in the agency? Which instrumentation is used by employees of the agency who are responsible for the vocational selection of new employees? In order to answer these and many other analogous questions the descriptions of the concrete profession are being made.

Modern career consultant has to understand how qualitative descriptions of particular professions and various types of activities are being made, which general characteristics are being used to analyse professions thoroughly and adequately.

The problem of this research: the importance of researches of profession for formulation of the descriptions of professions is under evaluated.

The object of the research is the conception of the descriptions of professions.

The aim of the research is to present the conception of the descriptions of professions and to describe the aspects of their formulation.

The tasks set: 1) to present the main principles of the classification of professions; 2) to describe terms of the description of profession and professiogram; 3) to present the structure of the description of profession and the principles of its formulation.

The methods of the research: the descriptive content analysis of the scientific literature, the sistematization and structuring of information.

During the process of the analysis of particular professions as the objects of the education science research it becomes necessary to identify as many parameters which characterise them as possible. Such researches are often executed when the problem of the aims of vocational preparation arise. In this case about every profession which is analysed there has to be collected as many its characteristics or features as possible and, after their systematisation, an integral description of the characteristics of profession would be created.

The description of the characteristics of profession is used not only for comparative researches of professions and classification of professions, but it is particularly important in the analysis of professions which are related with creation of programs of vocational preparation. In this case it is necessary to describe the tasks of the activity of every profession which is analysed, also functions and characteristics of qualification. Especially complex is to recognize and describe the functions of new professions related with creative thinking and links among those functions, also to present characterisation of every activity and to concretize the "pictures of these professions".

In the process of selection of profession and career consulting usually descriptions of the characteristics of professions and descriptions of career activity of individual professions are being used. However, in these cases none the less important is to employ a classification of modern professions to which these professions have to be classified and grouped according to their features and similarities of career activity. Various examples of classification may be found, and they often are based on different criteria. Some classifications require to look at attention features which are essential to career activity (C. Piorkowsky's classification), other classifications – at work areas (O. Lipman's classification), and other classifications – at the differences of areas of career activity and the levels of activity complexity (A. Roe's classification) etc. (by Laužackas, 1999).

The individual's tendency to a certain activity allows forecast his future career choice. L. Jovaiša emphasises the importance of the freedom personal choice.

It is not expedient to use so many various classifications. Therefore, it is not accidental that in the latter years a lot of effort has been put into transition to integral classification system which would be acceptable to many countries. Under the circumstances of outspread of migration of work resources, this would help to solve of the qualification recognition problem in various countries. One of such attempts is International Standard Classification of Occupation (ISCO) which is recognised and used already in many countries these days. Lithuanian national occupational classification composed according to ISCO-88 is "systematic information about occupations which is administered with the help of electronic means. In this classifier occupations and their groups' codes composed while using a certain structure, titles and descriptions are given" (The Ministry of Economy of the Republic of Lithuania, 2012). A. Poviliūnas (2004) emphasises the importance of creation of Lithuanian occupation classifier: "Lithuanian education classification and Lithuanian occupation classifier created theoretical and technological preconditions for systemisation and integration of information about education and labour-market conditions".

In the document of the Ministry of Education and Science (2006) the description of occupation is defined as: "summation of the most important content data about concrete occupation given to users as a product in available form and amount".

Heathfield (2012) gives such a definition: the description of profession is written statements about responsibilities and duties typical of concrete profession, the most important work results and contribution, necessary qualifications of candidates and related professions as well as potential associates.

In general the description of profession is defined as written technological characterisation of various types of career activity, which is created by following the specific scheme for doing certain tasks.

In the description of profession there are presented technological, economical, educational, medical and psychological characteristics of profession, also its mastering disturbances related to corresponding psychophysiological human characteristics and organisation of work activity.

In scientific literature a term "professiogram" as a synonym of a concept "a description of profession" is used. Information centre of scientific and practical psychology "Psyfactor" (2012) gives such a definition of this term: *professiogram* (lot. *professio* – profession, speciality, gr. *gramma* – writing) is a description of features of a concrete profession, which shows particularity of the requirements raised for a person of that profession.

Professiogram is an important term in work psychology. It is understood as an identification and description of features essential to successful personally chosen career activity. In Lithuania in career planning a term "a description of profession" is used instead of "*professiogram*".

In the publication of Education Exchanges Support Foundation pupils may find such a structure of the description of profession: job description, personal features necessary in that job position, career prospects, a list of related professions, informa-

tion about scholastic institution where one can study in order to obtain a profession described, studies duration and the main disciplines.

A. Hengst (2012) states that the description of profession has to consist of: a description of duties in organisation and working relations, summary of job description, a list of the main competencies and necessary work experience, descriptions of special operating conditions, opportunities and benefit.

The requirements raised for the description of profession are these:

- To specify a work object and the main work results (the area where the basic effort of a representative of a profession described is put).
- To emphasize singleness of every work for the good of a concrete person: all professions, including technical, even though indirectly, have to improve the quality of a concrete person's life.
- To describe a profession holistically, to unite its characteristics and especially to emphasize the main their constituents, while separating them from subsidiary, secondary constituents.
- To display human development prospects given by profession, the formation of new abilities and personal features in the work process, which give a person an opportunity to choose (according to his or her individuality) directions for development.
- To show the prospects of change in a profession itself (how to acquire more knowledge related to one's profession in the future, which abilities to develop, what are the prospects of getting a higher position).
- To show a direction for solving practical problems (vocational training, occupational selection, a facelift of new work types and that).
- To describe necessary non-compensatory vocational, psychological features of a representative of a profession, also to identify psychological features which can be compensated.

Fundamentals of formulation of the description of profession. Formulation and analysis of the description of profession requires close cooperation of the representatives of every work area with psychologists, medicos and representatives of other professions. K. Pukelis (2008) states that preparation of a professiogram is a complex task. Sometimes a research of one profession requires a few years of work. Therefore, in the practice of career planning more simple psychograms are being used more often. They contain short requirements raised for a personality of a representative of a profession and, according to the criteria of necessity and possibility, identify the most necessary his or her features.

Formulation of the description of profession is less complex in cases of those professions which has a well-defined work result and professional actions (for example, engineering and that), but in cases of those professions which has vaguely defined result (for example, an academic – only general principles of this profession are clear) it is a more complex process.

The descriptions of professions are being used in a stage of selection of a profession, preparation of curriculum and study programs, composition of qualification clas-

sifiers which are being used by people in career briefing and consulting in their work process.

The most important conclusions of this article are these:

1. The descriptions of profession are necessary in order to: analyse individual professions as the objects of scientific researches of education so that the problem of setting goals in career education would be solved; increase effectiveness of career; classify professions, promote vocational development; solve complex situations in work place; select personnel objectively; implement career consulting while seeking a rational profession choice and optimal career prospects and that.
2. In work psychology the description of profession (or professiogram) is an important concept which is understood as an identification and description of features essential to successful personally chosen work activity. About every profession which is analysed there has to be collected as many its characteristics or features as possible in order to create, after their systematisation, a description of the characteristics of profession. An important constituent of a description of profession is professiogram – a portrait of an ideal or typical employee, formed with the help of terms of psychologically defined features. Mostly psychogram is being integrated into a description of profession and becomes integral part of this description. Formulation and analysis of the description of profession requires close cooperation of the representatives of analysed work area with psychologists, medicos and representatives of other professions.
3. After formulation of professional descriptions of professions, these professions are being grouped and profession classifiers are being created. EU seeks to create a general profession classifier. In Lithuania the profession classifier was formulated according to International Standard Classification of Occupation ISCO-88.
4. When using available descriptions of professions (professiograms), career consultant should supplement them during the process of evaluation of specific conditions and features characteristic to a state, a region and an organisation. In addition, as often as not it becomes essential for a consultant and his client to review individual descriptions of professions (new or very rare) on their own.

